

**Institutul
de Arte
Plastice
„Nicolae
Grigorescu“**

Institutul de Arte plastice „Nicolae Grigorescu” — secția scenografie, anul IV. Sala de clasă pare o expoziție: pe panouri se află schițe de costume și decoruri, pe planșetele așezate orizontal — machetele unor scene de teatru, ale unor platouri de film ori de televiziune, pe care au fost montate scenografiile a șapte spectacole cu piese de Shakespeare. Profesorul Constantin Albani, el însuși artist plastic, îmi prezintă studenții și creațiile lor. Invitația la o convorbire îl găsește pregătit. Mi se adresează fără a aștepta prima întrebare.

Cu profesorul CONSTANTIN ALBANI despre viitoarea promoție de scenografi

CONSTANTIN ALBANI: Revista „Teatrul” a mai prezentat, de-a lungul anilor, promoții de viitori scenografi. Ceea ce e foarte bine, pentru că absolvenții secției de scenografie a Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu” din București au un statut aparte. În raport cu colegii lor de la celelalte secții: sau, ca să fim sinceri, mulți ani după absolvire nu au nici un statut: nici acela de care se bucură, în lumea teatrului, tinerii actori, și nici statutul pictorilor, sculptorilor, graficienilor, într-un cuvânt — al artiștilor plastici.

PAUL CORNEL CHITIC: Cu alte cuvinte, profesia lor e necesară, dar tinerii scenografi sînt socotiți mai degrabă oaspeți, colaboratori, decît realizatori pe deplin implicați și responsabili în nașterea spectacolului.

C.A.: Dacă prin aceasta se înțelege că absolventul se simte doar „acceptat”, atît în rîndul oamenilor de teatru, cît și în rîndul artiștilor plastici, într-adevăr, așa e. Absolventul, pînă face dovada calităților sale, e socotit, în mod mai mult sau mai puțin discret, un fel de vesniou-nou-venit.

P.C.C.: Ceea ce, într-un sens, e și firesc. Pînă nu se arată a fi util cu strălucire prin participarea la spectacol, nu poate fi socotit mai mult decît o „prezență dezirabilă”.

C.A.: Înțeleg ce vreți să spuneți. Teatrul are nevoie de oameni care să tragă la căruța spectacolului, și nu care să fie trasi, să fie povară pentru teatru. Așa e, nu neg, dar...

P.C.C.: Vă gîndiți la faptul că și scenograful are nevoie de acumularea unei experiențe?

C.A.: Nu numai la asta. S-au văzut scenografi care nici după mulți ani de practică nu se pot numi scenografi. Dar nu acesta este obiectul convorbirii noastre. Profesorul trebuie să-și socotească studenții ca fiind foarte înzestrați, din moment ce au luat examenul de admitere. Sigur, și acei scenografi de care spuneam că n-au ce face cu experiența acumulată, și ei au trecut examenul de admitere... Selecția valorică e intransigentă, e dură, dar e binevenită. Acum, însă, vorbim despre viitorii scenografi de valoare, pe care noi, profesorii catedrei de scenografie, Vasile Roman și cu mine, avem datoria de a-i pregăti. Or, gîndin-

Tema Shakespeare

IRINA DIMIU — Furtuna

ȘERBAN IUCA — Visul unei nopți de vară

DAN POTRA — Macbeth

IULIAN SBURLEA — Regele Lear

NICOLAE STANCIU — Îmblînzirea scorpiei

DIANA TOBOȘARU — Cum vă place

DANIELA VOICILĂ — Poveste de iarnă

du-ne la acești viitori buni și foarte buni scenografi, se pune o altă problemă. Profit de prilejul acestui dialog ca să vă propun să căutăm împreună răspunsul la întrebarea pe care mi-am pus-o eu : „ce se va întâmpla miine ?”

P.C.C. : De acord. Care e substanța întrebării ?

C.A. : Printre viitorii scenografi sînt oameni care, ca să zic așa, „explodează” imediat după absolvire, alții care deina-rează ceva mai tîrziu, care confirmă așteptările abia de la al doilea ori al treilea decor... Cînd, și cum, se vor integra atît unii, cît și ceilalți în viața teatrului ? Iată, voi porni de la un fericit caz concret : studenta Irina Dimiu a realizat anul acesta o colaborare cu Institutul de artă teatrală și cinematografică, semnînd scenografia spectacolului cu piesa *Matca* de Marin Sorescu, la Studioul „Casandra”. Creația ei a și fost încununată de un premiu de scenografie la un recent coloctiv de teatru ținut la Brăila. Dar aceasta este o situație care constituie excepția de la regulă. Să fim realști și să recunoaștem că adevărata lucrare de diplomă este scenografia unui spectacol montat într-un teatru profesionist.

P.C.C. : Nu vă voi contrazice, dar să recunoaștem și o altă realitate, care face cînte secției de scenografie a acestui Institut de arte plastice — și anume, că la trecuta ediție a Trienalei de scenografie, studenții s-au prezentat convingător, într-o impecabilă ținută.

C.A. : Mulțumesc pentru această apreciere, pe care o socotesc adresată deopotrivă studenților și catedrei noastre. Dar acest fapt pune în evidență tocmai ceea ce vroiam eu să spun — și anume, că studentul-scenograf trebuie să-și dea măsura reală a capacității sale creatoare, realizînd practic, fizic, decorurile și costumele unui spectacol oarecare din producția curentă, adică supunîndu-și creativitatea obligației de a face o scenografie excelentă cu posibilitățile oferite de un teatru. Nu e vorba numai de în-cadrarea în prețul de cost admisibil și de întocmirea devizelor de lucrări, ci și de exploatarea posibilităților scenei (suprafață, formă, utilare), apoi de îndeplinirea celorlalte cerințe ce se formulează azi față de scenograf : decoru. să fie ușor și rapid de montat și de demontat, să fie comod la transportul în turnee, să fie reductibil sau extensibil în funcție de sala și scena unde se joacă spectacolul, să fie rezistent și să-și păstreze expresivitatea în orice loc de joc. Or, aceste calități, oricît de apăsate le-am pretinde unei machete, cer o deprindere care nu se capătă decît în contact cu pretențiile și condițiile obiective îndeplinite în timpul muncii în teatru.

Or, strategia noastră didactică și pedagogică ne cere, tocmai dimpotrivă, ca noi să stîrnim și să stimulăm imaginația studentului, astfel încît el să nu întîlnească alte opreliști decît propriile sale limite.

P.C.C. : Ceea ce vine în întîmpinarea aspirației firești a oricărui tînar artist... Observ că și acum, la tema semestrială

Dan Potra : schițe de costum la „Tartuffe” de Molière...

Shakespeare, studenții au preferat să conceapă scenografia pentru o sală-arenă sau în general pentru scene transformabile. Absolventul, la primele sale decorații, chiar dacă i-au ieșit excelent, este de obicei nemulțumit de teatrul în care lucrează, fiindcă, de exemplu, nu i-a pus la dispoziție nu știu ce materiale ieșite din comun. E de înțeles: el mai cochetează cu condiția de student, cînd, pentru a realiza efecte speciale, îi erau suficiente câteva petice de mătase, niște mici piese metalice, sau două becuri de lanternă în plus.

C.A.: Studenții acestei promoții nu se vor mai răsfața în acest fel: urmînd cursul seral, ei sînt în același timp oameni ai producției, cunosc exigențele și condițiile acesteia, știu ce sînt prețul de cost, rentabilitatea, eficiența.

P.C.C.: Așadar, ei au experiența producției, dar nu lucrează în domeniul pe care și l-au ales.

C.A.: Tocmai de aceea le este acum necesară colaborarea cu un teatru: pe de o parte, pentru că vor ști să folosească acele condiții pe care teatrul le oferă; pe de altă, pentru că scenografia spectacolului (decor și costume) va deveni tema lucrării de diplomă, adică

va fi discutată, pregătită — de la documentare pînă la schița de plantație pe scenă — în cadrul anului de învățămînt. În felul acesta, primul decor, primele costume vor fi, pînă în clipa premierei, obiect de studiu, prilej de a acumula cunoștințe pe care, să zicem, încă nu au avut prilejul să și le însușească, sau le-au ignorat.

E o datorie morală a catedrei noastre de a se interesa și de prima șansă concretă oferită studenților care absolvă.

Și, ca să revin la întrebarea de la care am plecat: „ce se va întîmpla mîine?” — profit de ocazie pentru a anunța teatrele că pentru anul 1988 catedra de scenografie va pregăti șapte absolvenți.

P.C.C.: Excelentă idee! Să-l prezentăm teatrelor, să încercăm a le descrie scenografiile și intențiile artistice. Să le oferim deci șansa de a primi comanda unu' decor și de a dăru-l, la rîndul lor, o scenografie — materializare a competenței și profesionalismului lor.

C.A.: Desigur, scenografiile realizate în anul IV de acești studenți pot fi descrise; cu această ocazie ar trebui însă prezentate și comentariile pe care le-am făcut împreună asupra fiecărui text, schițele pregătitoare, renunțările și revenirile la anumite idei, efortul prelungit de limpezire a ceea ce mai tîrziu se va numi concepție scenografică...

...și la „Rața sălbatică” de Ibsen

P.C.C. : Cum apreciați rezultatul acestei activități, care, într-adevăr, nu poate fi cuprinsă în descrierea unui decor făcut pentru un ipotetic spectacol... ?

C.A. : E, întrucîtva, mulțumitor.

P.C.C. : „Mulțumitor“ ar fi calificativul-medie al promoției. Bănuiesc însă că există (deocamdată secretă pentru studenți) o ierarhizare valorică, impusă de felul cum își concep și-si finalizează fiecare, tema.

C.A. : „Mulțumitor“ este calificativul acordat nu machetelor, ci performanței realizate de acești studenți. Căci e, indiscutabil, o performanță să străbați etape, să acumulezi cunoștințe, să-ți însușești și deprinderea de a trece de la litera textului la viziunea asupra lui, în mai puțini ani de școală decît au avut la dispoziție scenografi care sînt azi mîndria teatrului românesc. Da, cei șapte studenți s-au așezat într-o ierarhie valorică... Dar această ierarhizare este validă aici, în școală. Practica poate răsturna pronosticurile făcute de mine, sau de altcineva, după criterii didactice-pedagogice. De aceea, consider că fiecărui student, indiferent de nota ce îi poate fi dată, trebuie să i se acorde toată atenția.

P.C.C. : După ce criterii s-au aliniat studenții în această „ierarhie“ ?

C.A. : În primul rînd, imaginația — și aici un rol important îl are capacitatea de absorbție a materialului documentar, iconografic, cultural ; apoi, **puterea de analiză** ; textul piesei este citit altfel decît de către un scenograf decît de un critic literar, sau de către un simplu cititor, este altfel înțeles și, desigur, altfel văzut decît, spre exemplu, de un actor ; **ritmul de convertire** a celor înțelese și simțite în imagine de ansamblu și în detalii ; **capacitatea de finalizare** — de multe ori, o idee prețioasă cere o enormă cantitate de muncă ; față de ingeniozitatea și simplitatea soluției scenografice, așa cum apare ea ca rezultat, efortul cerut este, de cele mai multe ori, cu mult mai mare decît ar părea la prima vedere ; **puterea de muncă** — toți scenograful muncesc, dar adesea își dai seama de puterea de muncă a unui student urmărind care dintre soluțiile găsite de el o alege spre a o realiza.

Am enumerat cîteva eventuale criterii, fără a avea pretenția că ar fi infailibile, atotcuprinzătoare. De altfel, ceea ce conține în clipa de față nu este nota obținută de fiecare student, ci decorurile create de ei.

P.C.C. : Observ la aceste scenografii că nu sînt nici somptuoase, nici complicate, nici foarte ambițioase, ci, mai degrabă, prompte : par a fi pregătite să răspundă mai multor posibile viziuni regizorale. Și încă ceva : ele dovedesc faptul că stu-

Nicolae Stanciu : schițe de costum la „Îmblinzirea scorpiei“ de Shakespeare

denții scenografi au asimilat repede rezolvările tehnice proprii scenografiei noastre actuale. Ceea ce, într-un fel, e bine.

C.A. : Tema Shakespeare e o temă dificilă și inepuizabilă. În anii trecuți au avut teme pe care le-au putut aborda mai dezvoltat. Iar dacă în ceea ce au făcut se resimte influența rezolvărilor tehnice obișnuite, aceasta se datorează și faptului că până acum încă nu s-au urcat pe o scenă goală, încă n-au văzut cum se montează și cum se demontează un decor. Am rugat, de altfel, două teatre prestigioase, Teatrul Mic și Teatrul „Bulandra“, să ne primească în vizită.

P.C.C. : Lipsa cunoașterii practice a scenei s-a făcut vizibilă și în machete. Cel mai mulți dintre studenți au preferat să-și conceapă scenografia pentru scena sălii Studio a Teatrului „Bulandra“. Țin minte că alte promoții preferau scena italiană și tirzlu se încumetau să abordeze decorul pentru scenă-arenă.

C.A. : Ei au ales această scenă. Probabil că spectacolele în arenă li s-au părut mai aproape de ceea ce consideră ei a fi teatrul.

P.C.C. : Încin să cred că aceasta e o tendință în teatrul nostru contemporan.

Stimate Constantin Albani, vă mulțumesc pentru acest dialog.

Intrucât subiectul discuției noastre a fost anul IV de scenografie, să aplicăm un vechi principiu de drept : AUDIATUR ET ALTERA PARS !

Iată ce gîndesc despre profesia lor cei șapte viitori absolvenți ai secției de scenografie din Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu“ :

IRINA DIMIU

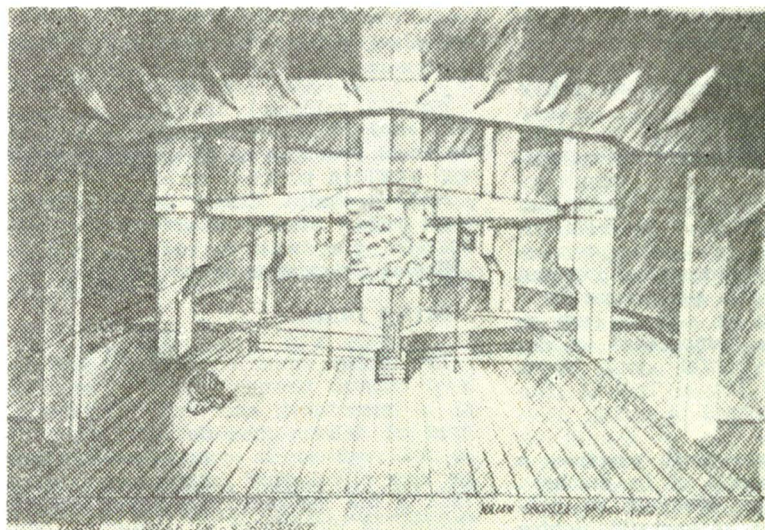
Din puțina mea experiență, dar care a și căpătat pentru mine o dimensiune și o importanță care mă emoționează, cred că datoria mea de scenografă este să mă regăsesc în concepția regizorală, pe care o voi servi întotdeauna, desigur fără a mă sustrage participării cît mai intense la elaborarea ei. Pentru că simt — nu pot încă să spun : știu ! — că scenografia nu e o anexă ilustrativă, ci este trupul, încă inert, al viitorului spectacol. Un trup viu, dinamic, de neuitat pentru spectator.

ȘERBAN IUCA

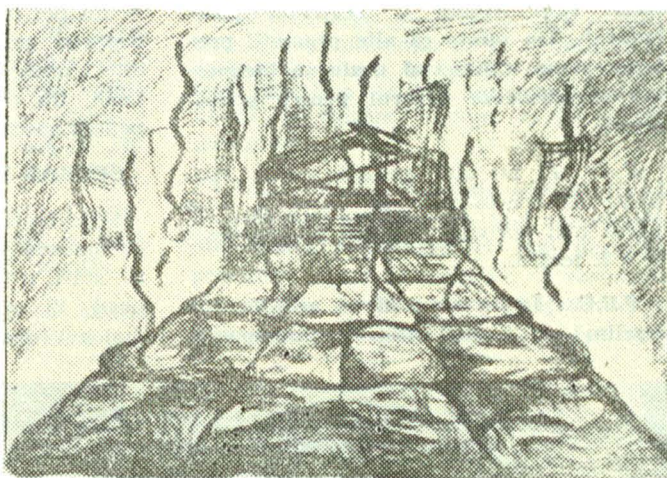
Scenografia este, de fapt, un ansamblu de materialități cărora le corespund emoții, stări, trăiri, sentimente, tensiuni omenești. Ei bine, dacă o scenografie este dialogul dintre materialități, iar acest

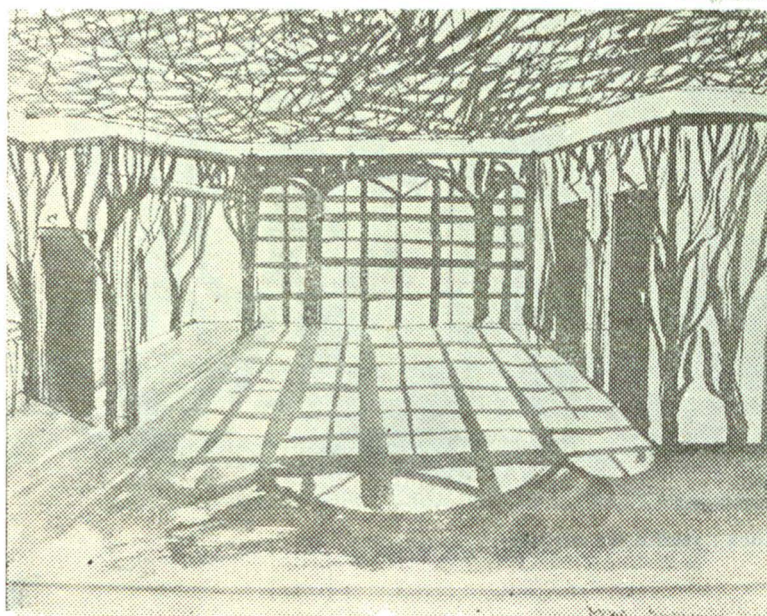
Șerban Iuca : studiu de costum

**Iulian
Sburlea :**
schiță de
decor la
„Regele Lear”
de
Shakespeare

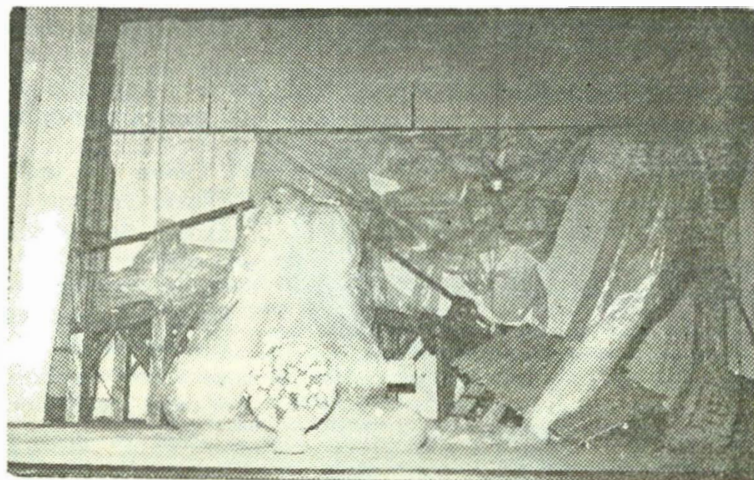

**Diana
Toboșaru :**
schiță de
decor la
„Cum vă place”
de
Shakespeare

**Daniela
Voicilă :**
schiță de
decor la
„Pădurea”
de
A. N. Ostrovski

**Irina
Dimiu :**
scenografia
pentru
„Matca“
de Marin
Sorescu,
Studioul
I.A.T.C.,
premiată la
Gala de teatru
de la Brăila

dialog este apropiat sau opus celui din text, atunci convingerea mea este că rolul creației mele este necesar, chiar indispensabil, în spectacol. Într-un spațiu de cuvinte spuse, provocate, tăcute, într-o puzderie de gesturi, de mișcări și priviri, incinta de materialități cred că aduce în scenă firescul, naturalitatea și că, astfel, se creează acel numitor comun grație căruia ideea, ideile, răzbat din scenă în lumea spectacolului.

DAN POTRA

Înțeleg ca echitabil faptul ca scenografia să împartă pe din două munca, în definirea concepției așa-numit regizorale a unui spectacol; ea nu trebuie să fie umila servitoare a regiei, nu de puține ori despotică în alegerea soluțiilor. Tot nu de puține ori, scenografia a fost cea care a determinat viziunea generală asupra unei piese de teatru, ea fiind, în ultimă instanță, cea care rezolvă problemele vizuale, și nu numai, ale unui spectacol. Lucru neapreciat la justa lui valoare. Participarea majoră a scenografiei în definirea concepției spectacolului se poate realiza, cred, prin **cinetizarea** mijloacelor conceptuale proprii acesteia. Găsește beneficiu existența decorului-mașinărie și, de ce nu, a costumului-mașinărie. Bineînțeles, rezolvarea conceptuală și tehnică la o înaltă de înaltă exigență, precum și neabuzul de astfel de soluții în mod gratuit sau teribilist, sînt obligatorii. Propun momente de joc „actoricesc” chiar scenografiei, cu sau fără actori, în ideea atingerii dezideratului de teatru total. Nu vreau să trag „spuza” pe „turta” scenografiei, dar cred că scenografiei nu i

s-au dat încă toate șansele de participare la definirea spectacolului.

IULIAN SBURLEA

Gîndirea scenografului trebuie să conțină o formulă regizorală, trebuie să o și premeargă, să o pună în concordanță cu cerințele textului. Scenografia este atmosfera pe care o respiră ideile; iar ideile, trăind, propun și provoacă emoții, sentimente, gînduri. Cînd proiectezi un decor, deci și vestimentația, de fapt crezi personajele; în fluxul scenic, acestea se vor transforma, se vor modifica, în conformitate cu mișcarea lăuntrică a caracterelor. Teatrul este oglinda vieții, dar în această oglindă noi ne recunoaștem în niște creionări; de aceea vorbesc despre grafica spectacolului, despre tușele puternice pe care scenografia le trasează în spectacol. Întru în teatru cu gîndul să creez și să realizez conceptual ceea ce am început aici, pe băncile școlii.

NICOLAE STANCIU

Cred că fiecare piesă de teatru s-a născut dintr-o obsesie, dintr-o întîmplare greu de uitat, din nevoia de a răspunde unei îndoieli ori nedumeriri, așa că rolul scenografului este acela de a pune în evidență motivul pentru care a fost scrisă acea piesă.

Sînt texte care mă atrag și pentru care trebuie să găsesc spațiul de joc cel mai adecvat, cel mai convingător, care să nu poată fi prea repede uitat.

Desigur, regizorul este cel care face spectacolul, dar decorul meu trebuie să fie pentru el așa cum sînt cele două acolade în matematică! Între ele se pot

nu trebuie să îngreiească jocul, ci dimpotrivă, să permită orice invenție.

DIANA TOBOȘARU

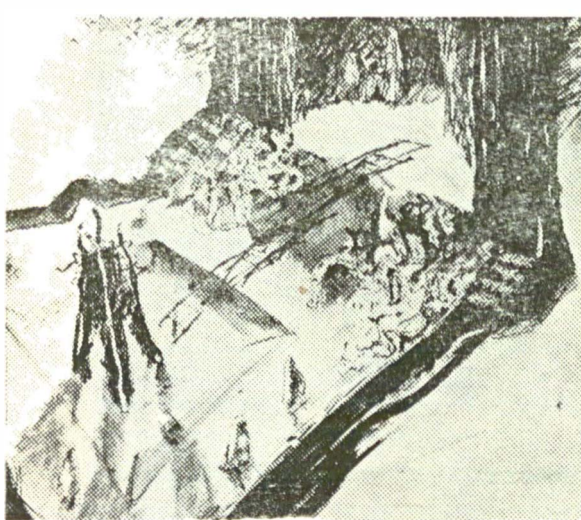
Lumea din textul dramatic este de-a dreptul fascinantă, surprinzătoare și dinamică. Scenografia, în spectacol — decor și costume —, cred că trebuie să uimească, să stîrnească interesul, să incite publicul la participare cît mai intensă. Hohotul de ris, așteptarea cu sufletul la gură, provocate de spectacol în sală, sînt și rodul scenografiei.

Cred că decorul trebuie să fie acel actor adăugat distribuției care îi ajută pe ceilalți să fie strălucitori, expresivi și convingători. Este o mare bucurie să fii scenograf, pentru că astfel poți trăi — alături de regizor și slujindu-i pe actori — facerea lumii. Pentru că spectacolul e o lume.

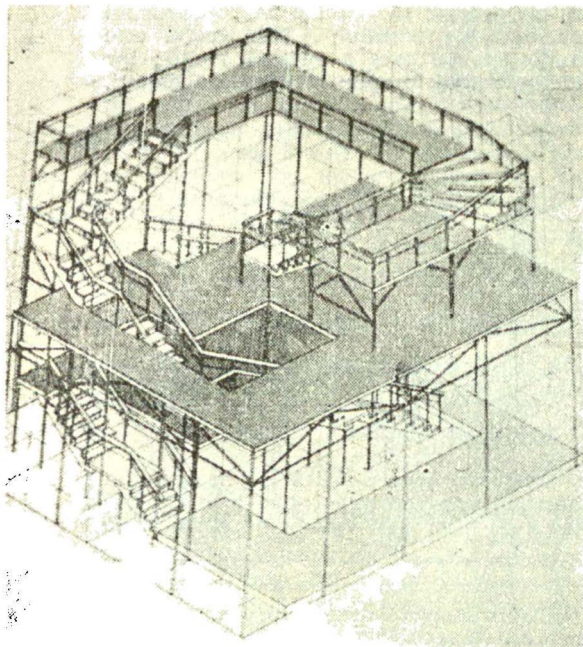
DANIELA VOICILĂ

Mi-am dat seama cît de importantă este gîndirea regizorală despre sau, mai bine zis, asupra textului. De multe ori am fost tentată să-mi vîd actorii în piesa pentru care făceam decorul; ei bine, atunci nu mai vedeam scena! Cînd mă hotăram să creez spațiul de joc, simțeam imperios nevoia prezentei celui cineva care să însufletească volumul scenei modelat de mine. Da! E foarte importantă colaborarea cu regia spectacolului. Eu trebuie să fac vizibile ideile, marile, bunele idei născute din text, pe care el, regizorul, le-a gîndit fără să le vadă încă. Mi-ar plăcea să realizez, în timp, cîteva spectacole în care scenografia să se limiteze, practic, la costumele îmbrăcate de interpreți, adică ideile, caracterele, temperamentele, sentimentele să fie vizualizate prin evoluția, prin transformarea costumelor, acestea să fie aidoma cameloanelor pierduți în jungla evenimentelor ori să se desprindă din beznă ca niște contururi luminoase.

**Grupaj realizat de
PAUL CORNEL CHITIC**

Dan Potra: schiță de decor la „Macbeth” de Shakespeare

Șerban Iuca: studiu de structură scenică

întîmpla multe operații, multe artificii de calcul, dar scopul nu poate fi decît să arate de ce a fost scrisă piesa. Prin aceasta vreau să subliniez că scenografia